

Dialogkonferens 2015

Pedagogisk forskning i Skåne

27 augusti kl. 09.00-16.30 i sal D222

Fakulteten för lärande och samhälle, Malmö högskola

Ett samarbete mellan Malmö högskola, Lunds universitet och Högskolan

Kristianstad

Högskolan
Kristianstad

MALMÖ HÖGSKOLA

Konferensinnehåll

Välkommen till Dialogkonferens Pedagogisk forskning i Skåne	4
Program och temagrupper	5
Abstract keynoteföreläsning	8
Abstracts	9
Deltagarförteckning	35

Välkommen till Dialogkonferens Pedagogisk forskning i Skåne

Välkommen till denna tredje *Dialogkonferens Pedagogisk forskning i Skåne* som anordnas vid Malmö högskola. Konferensen är ett samarbete mellan Lunds universitet, Malmö högskola och Högskolan Kristianstad med syftet att presentera och diskutera aktuell pedagogisk forskning vid de skånska lärosätena samt att utveckla vidare kontaktnät och samverka mellan forskare och forskargrupper i ämnet.

Konferensen pågår mellan kl. 9.00 och kl. 16.30 och är kostnadsfri. Konferensen inleds med invigning och keynoteföreläsning i 45 minuter. Under förmiddagen sker sedan presentationer av forskare från varje lärosäte, 30 minuter per lärosäte. Urval av föredragshållare har gjorts i respektive forskarkollegium. Eftermiddagen innehåller presentationer och diskussioner mellan kl. 13.00 och 15.00 i olika grupper, indelade utifrån följande teman, max 8 deltagare per grupp:

- Barns och ungas lärande
- Högre professionsutbildning
- Inkluderande utbildning/specialpedagogik
- Lärares arbete och undervisning
- Pedagogik och medier
- Pedagogisk filosofi

Deltagarna presenterar och diskuterar sina *avslutade, pågående eller planerade* forskningsprojekt. Beräknad tid för respektive presentation: 15 minuter. Mötena leds av en ordförande, som utses inom respektive grupp. För de som önskar exempelvis använda PowerPoint finns tillgång till dator i alla salar. Konferensspråket är svenska, men det går att ha presentationen på engelska.

Deltagarna bjuds på förmiddagskaffe, lunch och eftermiddagskaffe.

Vi önskar er en givande konferensdag om pedagogisk forskning.

Varmt välkomna!

Lisbeth Amhag   Jonas Aspelin   Bosse Bergstedt   Sven Persson

Program

Sal D222 i Orkanen, Nordenskiöldsgatan 10, Malmö

- 09.00-09.15   **Invigning:**
Anders Linde-Laursen, Sven Persson och Lisbeth Amhag
- 09.15-10.00   **Keynoteföreläsning:**
Lisbeth Lundahl
”Storstadsdjungel. Svensk skolmarknad i nordiskt och lokalt perspektiv”
-
- 10.00-10.30   **KAFFE OCH FRALLA**
-
- 10.30-11.00   **Presentation 1:**
Margareta Serder, Malmö högskola
”PISA-undersökningen i naturvetenskap som samspel mellan provuppgifter och elever”

Peter Lilja, Malmö högskola
”Den professionella läraren som symbolpolitik: en kritisk reflektion”
- 11.00-11.30   **Presentation 2:**
Laila Gustavsson och Susanne Thulin, Högskolan Kristianstad
”Att beskriva och analysera kvalitativa förändringar i pedagogers sätt att tala om undervisning och naturvetenskap som innehåll i förskolans verksamhet”
- 11.30-12.00   **Presentation 3:**
Carola Aili, Lunds universitet
”Dual learning – a challenge for higher education in the new landscape of governance”
-
- 12.00-13.00   **LUNCHBUFFÉ**
-

13.00-15.00

Presentationer och diskussioner i temagrupper

Sal C232

Barns och ungas lärande

- 1) Carina Berkhuizen, Malmö högskola
- 2) Agneta Jonsson, Högskolan Kristianstad
- 3) Annika Karlsson, Malmö högskola
- 4) Ingemar Karlsson, Lunds universitet
- 5) Bo Nilsson, Högskolan Kristianstad
- 6) Robert Walldén, Malmö högskola

Sal F410

Högre professionsutbildning

- 1) Lisbeth Amhag, Malmö högskola
- 2) Angerd Eilard, Högskolan Kristianstad
- 3) Anna Linge, Högskolan Kristianstad
- 4) Hans Lorentz, Lunds universitet
- 5) Henriette Lucander, Malmö högskola
- 6) Mats Lundström, Malmö högskola

Sal F312

Inkluderande utbildning/specialpedagogik

- 1) Helena Andersson, Malmö högskola
- 2) Ämma Hildebrand, Lunds universitet
- 3) Elaine Kotte, Malmö högskola
- 4) Maria Kragh och Linda Plantin Ewe, Högskolan Kristianstad
- 5) Maria Rubin, Malmö högskola
- 6) Anna-Karin Svensson, Malmö högskola
- 7) Daniel Östlund, Högskolan Kristianstad och Lotta Anderson, Malmö högskola

Sal D222

Lärares arbete och undervisning

- 1) Jonas Aspelin, Högskolan Kristianstad
- 2) Ingela Friberg, Högskolan Kristianstad
- 3) Glen Helmstad, Lunds universitet och Marie Jedemark, Högskolan Kristianstad/Malmö högskola
- 4) Ingemar Karlsson, Lunds universitet
- 5) Jane Mattisson Ekstam, Högskolan Kristianstad
- 6) Cecilia Segerby, Malmö högskola
- 7) Pierre Wiktorin och Peter Habbe, Lunds universitet

8) David Örbring, Lunds universitet

Sal B230a

Pedagogik och medier

- 1) Anna-Lena Godhe, Malmö högskola
- 2) Marie Leijon och Björn Lundgren, Malmö högskola
- 3) Birgitta Nordén, Malmö högskola
- 4) Ulrika Ryan, Malmö högskola

Sal F211

Pedagogisk filosofi

- 1) Bosse Bergstedt, Lunds universitet
- 2) Simon Ceder, Lunds universitet
- 3) Fanny Jonsdottir och Charlotte Paggetti, Malmö högskola
- 4) Tina Kullenberg, Högskolan Kristianstad
- 5) Mattias Nilsson Sjöberg, Lunds universitet
- 6) Jesper Sjöström, Malmö högskola
- 7) Marianne Öberg Tuleus, Högskolan Kristianstad

15.00-15.30

KAFFE OCH KAKA

Sal D222

15.30-16.30

AVSLUTNING

Sven Persson, Jonas Aspelin och Bosse Bergstedt

Abstract keynoteföreläsning

Storstadsdjungel – Svensk skolmarknad i nordiskt och lokalt perspektiv

Lisbeth Lundahl

Även om skolvalsreformer och skolmarknader har många globalt gemensamma drag, skiljer de sig mellan och inom välfärdsregimer och nationer med deras speciella historiska, kulturella och politiska kännetecken. De skiljer sig också mellan olika lokala geografiska kontext, något som mindre uppmärksammas i forskningen. I både skol- och ungdomsforskning är det urbana ofta en självklar utgångspunkt. Exempelvis belyses frågan om hur utbildningen utanför storstadsområdena påverkas av skolval och konkurrens mellan skolor ganska sällan. Den skolmarknad som vuxit fram i Sverige under 1990- och i synnerhet det tidiga 2000-talet är i hög grad ett urbant fenomen, även om det numera finns åtminstone någon friskola i alla landets kommuner.

I min presentation sätter jag för det första den svenska omvandlingen till ett marknadsorienterat skolväsende i ett nordiskt perspektiv. För det andra tecknar jag konturerna av det nya svenska utbildningslandskapet, med fokus på storstadsregionerna, men med utblickar till kommunerna utanför dessa. Jag belyser den urbana skolmarknaden, särskilt på gymnasienivå, med exempel från ett par forskningsprojekt som jag och mina kollegor i Umeå arbetat med under senare år. Till sist diskuterar jag varför just Sverige gick så långt i marknadisering i jämförelse med de andra nordiska länderna.

Abstracts

Dual learning – a challenge for higher education in the new landscape of governance

Carola Aili, Kristianstad University/Lund University
Lars-Erik Nilsson, Kristianstad University

In many countries, practice-oriented programmes have been recast as university programmes, fuelling debate on the purpose of higher education. We highlight two different ways of talking about the challenges for higher education we think are already familiar to readers. We label them the 'political-worry discourse' and the 'academicworry discourse'. We argue for a third position that gives due recognition to the turn in governance. Professional work today is performed in a new governance landscape where maintaining the conditions for autonomy is more important than ever, especially in terms of discretionary work. This has implications for the pedagogic focus of higher education institutions. The proposed 'dual learning' concept addresses this challenge. Dual learning refers to students learning how to be governed but also relate to, appreciate and question governance drawing on many perspectives. By discussing governance and how to handle the mounting tension between occupational education and scholarship, we contribute to a previously neglected field and support the position that higher education may indeed be the best place to provide professional education.

Lärarstudenters möten i yrkeslärarutbildningen mellan verksamhetsförlagd utbildning och yrkeskunnande

Lisbeth Amhag, Malmö högskola

Denna pågående studie ingår i ett treårigt nordiskt Nordplus Horizontal-projekt, **ELEV**, mellan Malmö högskola tillsammans med Fria Läroverken i Sverige, Universitetet i Agder tillsammans med Vennesla videregående skole och Mandal videregående skole i Norge samt Professionshøjskolen Metropol i Danmark. Syftet med studien vid Malmö högskola är att undersöka och analysera hur en grupp lärarstudenter i yrkeslärarutbildningen kan identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och kompetens utifrån en värdering av de egna insatserna under den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) med stöd av dokumentation, såväl online som i praktiken.

En viktig utgångspunkt för studien är dels ett av målen i den svenska högskoleförordningen om yrkeslärarexamen att studenterna ska "visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat, för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet" (SFS 2013:1118, s 5). Dels ett av lärandemålen i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) vid Malmö högskola där studenterna under fem VFU-perioder under 2015 och 2016 ska identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och kompetens utifrån en värdering av de egna insatserna i kursen och i progression till nästa kurs.

I denna studie är det fokus på möten mellan dessa två delar. Följande forskningsfrågor söks svar på:

- På vilket sätt dokumenterar och reflekterar studenterna över egna och andras erfarenhetsbaserade kunskaper under fem VFU-perioder?

- Hur och i vilken omfattning kan studenterna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och kompetens utifrån en värdering av de egna insatserna i kursen?

Studien är en form av aktionsforskning eftersom den tar utgångspunkt i de frågor som ställs till praktiken, följer läroprocessen och reflekterar över vad som sker i samarbete med andra, där teori, praktik, reflektion och handling hänger ihop (Dewey, 2004; Rönnerman, 2012). Teoretiskt utgår studien dels från sociokulturell teori med fokus på den gemensamma praktiken då lärandets sociala dimension är knutet till både kollektiv och praxis och att skapa mening och identitet (Wenger, 1998). Dels från tre inbördes relaterade erkännandedimensioner baserade på erfarenhetsbaserad kunskap (Honneth, 2003) och begreppet "reflekterande praktiker" som betecknar personer som kan konsten att reflektera *i* och *genom* vad de sysslar med (Schön, 1987).

Metodmässigt följs sex studenter närmare under deras 20 veckors VFU genom observationer under VFU-besöken med uppföljande trepartssamtal och fortlöpande dokumentationer, såväl bildmässiga online som skriftliga och muntliga självvärderingar av deras professionsutveckling. Resultatet visar efter de två första VFU-perioderna att studenterna behöver stöd i att kunna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och kompetens utifrån en värdering av de egna insatserna i kursen.

Referenser

Dewey, John (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter*. (R. M. Hartman, S. Hartman & A. Ahlberg, Trans. 4 ed.) Stockholm: Natur & Kultur.

Honneth, Axel (2003). *Erkännande – praktisk-filosofiska studier*. Bokförlaget Daidalos.

Rönnerman, Karin (2012). *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.

Schön, Donald (1987). *Educating the Reflective Practitioner*. San Fransisco & London: Jossey-Bass Publishers.

Svensk författningssamling (2013). *Förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100), SFS 2013:1118*.

Wenger, Etienne (1998). *Communities of Practice - Learning, meaning and Identity*. New York: Cambridge University Press. 5:e uppl.

Goda lärmiljöer ur ett elevperspektiv

Helena Andersson, Malmö högskola

Syftet med studien är att sätta fokus på vilket sätt elevengagemang och delaktighet kan relateras till goda lärmiljöer med avsikt att utveckla en inkluderande skola. En ambition med studien är att utifrån elevers erfarenheter kunna bidra med kunskap om vad goda lärmiljöer kan vara för dem och att vidga förståelsen för att det finns en stor variation av goda lärmiljöer och därigenom bidra med kunskap om att mångfald är en tillgång i skapandet av goda lärmiljöer i skolpraktiken.

Ett led i att möjliggöra en rättvisare skola är att skapa lärmiljöer där elever upplever att de är engagerade och delaktiga i skolans sociala och pedagogiska miljöer. I den här studien är utgångspunkten en definition av engagemang som dels kännetecknas av en aktiv delaktighet, ett görande och dels av en lust och vilja att göra (Ainley, 2005). Elevers personliga uppfattningar och upplevelser av skolan är centrala ur ett engagemangsperspektiv. Elevernas bidrag sett ur ett inifrån-perspektiv av skolan kan ge oss en förståelse av skolan och dess lärmiljöer (Allodi Westling, 2002), vilket är en nödvändig kunskap för att skapa goda, engagerande lärmiljöer för alla elever.

Utifrån syftet med studien har en kvalitativ metod som innefattar intervjuer –skriftliga och muntliga - med elever använts. Intervjusamtalen avser att fördjupa förståelsen för goda lärmiljöer sett utifrån ett elevperspektiv. Avsikten med intervjuerna är att fördjupa förståelsen av vad i lärmiljöerna som verkar engagerande för eleverna. Sådana kunskaper kan bidra till att skolpersonal ges en djupare förståelse av vad som kan komma att krävas för att skapa en inkluderande grundskola. När det handlar om intervjuer sker samtalen i interaktion, intervjuare och elev interagerar och i samtalet konstrueras de händelser som samtalen handlar om, vilka kan representeras på en mängd olika sätt.

Utifrån de inspelade och transkriberade samtalen har datamaterial bearbetats och analyserats i en tolkande forskningsansats i avsikt att finna gemensamma teman (Tagaard, 2003). De teman som har identifierats som gemensamma är; *elevernas arbetsmiljö, utanförskap, relationer och inflytande*.

Referenser

- Ainley, M. (2005). Students' interest and engagement in classroom activities. . I S. Chistensen, A,L. Rescley & C. Wylie (eds.) *Handbook of Research on Student Engagement*. PP. 283-292. New York: Springer.
- Allodi Westling, M. (2002). Children's Experiences of School: narratives of Swedish children with or without learning disabilities. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 46(2), pp.181-205.
- Thagaard, T. (2004). *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode*: Köpenhamn: Akademisk förlag.

Lärares relationskompetens

Jonas Aspelin, Högskolan Kristianstad

Begreppet relationskompetens förknippas i Skandinavien främst med forskning som rör lärarprofessionen (t.ex. Gannerud 2003; Juul & Jensen 2003; Fibaek Laursen 2004; Aspelin 2005; Wedin 2007; Sandvik 2008; Frelin 2010; Herskind, Fibaek Laursen & Nielsen 2014). Den växande mängden forskning inom fältet speglas i dokument som ligger till grund för hur lärarutbildningar organiseras och genomförs i skandinaviska länder, tydligast framskrivet i det danska lärarutbildningsdokumentet *Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen* (2013). Lärares relationella kompetens beskrivs ofta som en förmåga att bygga och upprätthålla goda (respektfulla, omsorgsfulla och förtroendefulla) relationer med elever och andra för utbildningen viktiga parter. Forskningen inom fältet är inte omfattande och begreppsanalyser och begreppsdiskussioner är sällsynta. Frågor som vad lärares relationskompetens är, hur det främjar elevers lärande och hur det kan utvecklas i lärarutbildning, lärarfortbildning och pedagogisk verksamhet är fortfarande till stor del outforskade. Det aktuella projektet tar sikte på den första, mer teoretiskt formade frågan och vill bidra till en nyanserad definition av- och diskussion om begreppet. En genomgång av olika definitioner leder fram till ett antal förslag om hur begreppet kan förstås, där huvudpoängen är följande: lärares relationella kompetens manifesteras i två grundläggande dimensioner, här benämna "pedagogiskt tillvägagångssätt" respektive "pedagogiskt möte". Dimensionerna har implikationer för hur lärarutbildning och lärarfortbildning – och överhuvudtaget lärares kunnande och professionalism – förstås.

Språk men inga ord

- om den icke-språkliga vändningen inom pedagogisk forskning

Bosse Bergstedt, Lunds universitet

Från mars -79

Trött på alla som kom med ord, ord men inget språk

for jag till den snötäckta ön.

Det vilda har inga ord.

De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll!

Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön.

Språk men inget ord.

(Tomas Tranströmer)

Pedagogisk forskning kännetecknas av att fokusera på processer och relationer i förändring. För att metodologiskt undersöka dessa har vi som forskare utmanats till att placera oss i mellanrum av skilda slag. En sådan placering har haft sin utgångspunkt i ett avståndstagande till den forskning som bedrivs utifrån en position där forskaren satt sig själv i centrum och där dennes blick har varit riktad mot något som språkligt kan representeras. För att kunna inta mellanrummen har det egna jaget vidgats, vilket bl. a lett till upptäckten av att den Andre aldrig helt och fullt kan göras till objekt. Mellanrummens plats har fått oss att upptäcka processer där förändring sker genom att något främmande och omedvetet kopplar samman och ifrågasätter en etablerad kunskap.

Intresse för posthumanistisk pedagogik har gjort att mellanrummen mellan människa och icke-människa kommit i fokus. Även det som inte har ett ordspråk tycks skapa något som kan liknas vid ett språk. Atomer och celler delar sig och skapar på så sätt förändring och sammankoppling på sätt som liknar de ord som människan använder sig av i sitt symbolspråk. Vad händer då i mellanrummen mellan människa och icke-människa, när ord möter ett språk som inte direkt kan översättas eller representeras? För att undersöka detta har inspiration hämtats bl. a från Niels Bohr, Karen Barad, Gilles Deleuze och Felix Guattari. Arbetet fortgår men klart är att de materiella och kroppsliga språken visar sig som händelser, vilka kopplar samman och på så sätt utmanar människans förståelse och i bästa fall får oss att skapa nya begrepp. Det är också fullt möjligt att det här finns liknande ontologiska förutsättningar som gör att både människa och icke-människa måste förhålla sig till en ständigt pågående förändring.

De yngsta barnens möjligheter till samspel på förskolegården

Carina Berkhuizen, Malmö högskola

Att barns samspel möjliggörs är betydelsefullt, utifrån ett sociokulturellt perspektiv, bl.a. eftersom det utgör en del av förutsättningarna för barnens språkutveckling. Detta är utgångspunkten i licentiatuppsatsen "De yngsta barnens möjligheter till samspel på förskolegården" (Berkhuizen, 2014) som bygger på en avslutad studie av olika samspelssammanhang på tre förskolegårdar. Fysisk miljö och pedagogers närvaro i sammanhangen kring barnens samspel är aspekter i studien.

Ett sociokulturellt perspektiv tillsammans med inspiration från det miljöpsykologiska forskningsfältet har haft betydelse i den abduktiva processen i vilken empirigrundade begrepp skapades. Utifrån dessa begrepp fortsatte sökandet efter teoretiska analysverktyg. Studiens syfte har kortfattat varit att

...studera, och att hitta begrepp för att kunna analysera, möjligheter för de yngsta barnen att ingå i olika språkutvecklande sammanhang på förskolegården. I dessa sammanhang beaktas såväl den fysiska miljön som gårdens olika aktörer (Berkhuizen, 2014, s. 8).

Deltagarna i studien var tre förskolegrupper med barn i åldern 1-3 år samt de pedagoger som arbetade med barnen då studien genomfördes. Metoden var indelad i tre steg med observationer med fältanteckningar i ett första skede. Efter en analys av det första materialet filmades olika samspelssammanhang och fokusgruppsintervjuer med pedagogerna genomfördes. I studien utkristalliserades på de tre förskolegårdarna samspelestråk och samspeleknutpunkter med möjlighet till samspel. En del av studiens pedagogiska bidrag är en ökad förståelse när det gäller att artefakter av olika slag kan ha betydelse för barnens samspelellsammanhang. Dessutom visade det sig i studien att pedagogernas möjligheter att närvara i barnens samspel påverkades av lekredskapens säkerhet, och om uppsikt över gården fanns.

Pedagogisk relationalitet – en post-antropocentrisk och intra-relationell analys av pedagogiska relationer

Simon Ceder, Lunds universitet

Vad är en pedagogisk relation, sedd från ett posthumanistiskt perspektiv? I detta kapitel analyseras ett antal teorier om pedagogiska relationer (främst Gert Biesta och Sharon Todd) med hjälp av posthumanistisk filosofi. Som kontrast introduceras begreppet *pedagogisk relationalitet*. Analysen visar att de befintliga teorierna om pedagogiska relationer ofta baseras på teorier om intersubjektivitet, vilket medför två dilemman. Till att börja med är intersubjektiva relationer också mellanmänskliga relationer. Genom att använda ett *post-antropocentriskt* perspektiv, öppnas möjligheten att tänka pedagogiska relationer bortom det mellanmänskliga. Dessutom har de intersubjektiva teorierna en grundsyn i subjekten; de utgår från att subjekt är enheter som möts och blir till genom dessa möten. Genom att använda begreppet *intra-relationell* introduceras istället en syn på relationer där relationaliteten i sig är det filosofiska fundamentet och deltagarna i relationen är en konsekvens av relationaliteten. Analysen baserar sig på tankar från främst Karen Barad, men även Rosi Braidotti och Donna Haraway.

Förutom den begreppsliga diskussionen ges även exempel på hur pedagogisk relationalitet kan förstås som relationer med djur och teknologi. Genom att se dessa aspekter som deltagare av pedagogiska relationalitet utmanas den traditionella synen på vad det innebär att vara en del av en pedagogisk relation. Den allt mer utbredda praktiken att använda läshundar i undervisningen när barn tränar högläsning kommer att användas som ett exempel på pedagogisk relationalitet.

Innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan på lärarutbildningen

Angerd Eilard, Högskolan Kristianstad

Lärarutbildningen är, såsom framgick av vårens OECD-rapport, en viktig pusselbit då man talar om tillståndet i svensk skola. När de första kullarna nya grund- och ämneslärare fr.o.m. våren 2015 börjar utexamineras från lärarutbildningarna runt om i landet som startade hösten 2011, borde det därför finnas ett stort allmänt intresse av att följa upp hur innehållet i utbildningarna gestaltar sig, i relation till den kritik som riktades mot den tidigare lärarutbildningen. Kritiken handlade då inte minst om brister i fråga

om både ämnesmässig och vetenskaplig förankring samt om dålig koppling mellan akademiska krav och yrkeskrav, dvs. mellan teori och praktik. Regeringsförslaget bakom de nuvarande (nya) lärarutbildningarna med utgångspunkt i utredningen *En hållbar lärarutbildning* utmynnade i fyra lärarexamina, däribland en grundlärar- och en ämneslärarexamen. Kunskaper och färdigheter som antogs gälla alla lärare oavsett inriktning och skolform, samlades för att läras ut inom ramen för åtta utbildningsvetenskapliga kurser, en så kallad utbildningsvetenskaplig kärna (uvk). Dessa uvk-kurser upplevs emellertid ibland av studenterna som diffusa, vilket kan höra ihop med att de förknippas med kritiken av den föregående lärarutbildningen, men också i kritik mot att utbildningen nu har kommit att akademiseras på bekostnad av professionsinriktningen.

Mitt intresse ligger i att med denna utgångspunkt undersöka och synliggöra innehållet i uvk ur ett nationellt perspektiv, med syfte att rikta blicken mot utfallet av den nya lärarutbildningen på några av landets grund- och/eller ämneslärarutbildningar med fokus på uvk-innehållet i allmänhet och det vetenskapligt-kritiska förhållningssättet i synnerhet, såväl som på likvärdigheten mellan landets olika lärarutbildningar. Inledningsvis har jag för avsikt att göra dokumentstudier av exempelvis kursplaner, kurslitteraturlistor och studiehandledningar, för att därefter följa upp detta med observationer av undervisningspraktiken på ett urval kurser och lärosäten.

Aktionsforskning i förskoleklassen kopplat till ett innehåll – ett kompetensutvecklings- och forskningsprojekt

Ingela Friberg, Högskolan Kristianstad

Hösten 2014 startade ett aktionsforskningsprojekt i förskoleklasser på två skolor. Syftet med projektet var att pedagogerna genom handledning och aktivt deltagande skulle få möjlighet att utveckla sin pedagogiska verksamhet och med ett långsiktigt mål lära sig en strategi som de kan ha användning av i sitt framtida arbete med barn och kolleger.

Ett aktionsforskningsprojekt startar utifrån praktikerns frågor baserat på erfarenheter som kan bli underlag för diskussioner och reflektioner tillsammans med en forskare (Rönnerman 2004). I projektet använde sig pedagogerna av verktyg som är relevanta för aktionsforskning som att observera, skriva loggbok och reflektera. Pedagogerna läste "Att undervisa barn i förskolan" (Doverborg, E., Pramling, N. & Pramling, I. 2013) för att få inspiration, nya tankar och idéer samt ta del av forskning kring barns lärande och utveckling. Under höstterminens tre planerade handledningsträffar samtalande och reflekterade pedagogerna om innehållet i boken de läste.

Under hela vårterminen observerade, planerade och genomförde pedagogerna en aktion i sin förskoleklass. Pedagogerna utgick från observationer där barns intresse och utvecklingsbehov lyftes fram med utgångspunkt från läroplanen och den kunskap pedagogerna fått genom att ta reda på fakta kring det ämne de valt. Pedagogerna hade två handledningsträffar samt egen planeringstid för att reflektera över projektets utveckling. Projektet avslutades med att pedagogerna i de två förskoleklasserna delgav varandra hur de gått tillväga för att utveckla sin verksamhet i ett kollegialt lärande.

Har pedagogers samarbete, kommunikation, relationer och gemensamma reflektioner någon betydelse för att utveckla verksamheten i den egna praktiken? Har det någon betydelse för barns lärande? Möjligtvis kan projektet ha en förankring i relationell pedagogik där relationer, kommunikation och mänskliga möten är centrala begrepp (Aspelin & Persson 2011). Intervjuer i början och i slutet av projektet, pedagogernas loggböcker, dokumentation, samt anteckningar från träffarna blir underlag till en eventuell kommande artikel.

Digital infrastructure facilitating school development across institutions

Anna-Lena Godhe, Malmö University

The premise of this research proposal is that the digitalization of education is an intrinsic part of the development of the educational system. This means that focusing on specific technologies or methods of using them is not sufficient. Instead, there is a need to focus on how educational institutions and the digital infrastructure need to adapt to each other. By bringing together three parallel initiatives, aimed at improving the educational system, the project aims to investigate how these different initiatives can work together towards developing educational institutions. The initiatives in focus in this research project are; 1-1-initiatives, career opportunities for teachers and “practice schools”.

The research project will be carried out in close cooperation with teacher education institutions and local schools. By utilizing and developing the digital infrastructure in and between the different actors, the project aims to develop and explore how the digital infrastructure facilitates school development, but also illuminate emerging dilemmas. After an initial analysis of the local schools strengths and weaknesses, as well as the cooperation between the schools and the teacher education institutions, interventions will be designed. The design process will involve cooperation between researchers, local teachers and student teachers and aims to explore, as well as strengthen, the convergence of the three initiatives in focus in the research project.

This proposal has the potential of contributing with knowledge about how to build capacity for change by synthesizing digital infrastructure with initiatives to develop schools and teacher education. The design process and the interventions will be analytically studied focusing on the tensions and contradictions that occur and how the actors involved handle these. The proposal involves researchers from Malmö and Gothenburg University and the studies will be carried out in 2-3 municipalities in southern Sweden.

Att beskriva och analysera kvalitativa förändringar i pedagogers sätt att tala om undervisning och naturvetenskap som innehåll i förskolans verksamhet

Qualitative changes in teachers' ways of talking about teaching and science as content in preschool practice

Laila Gustavsson och Susanne Thulin, Kristianstad University

The aim of the research project presented here is to analyze and describe how pre-school teachers during an in-service training period develop theoretical knowledge about focusing the content when planning for teaching science in pre-school. This particular training period can be seen as needed due to a new school law and a revised curriculum for Swedish pre-schools in 2011, where the concept teaching in pre-school is used for the first time and different content areas as mathematics and science is highlighted. The variation theory is here used as a framework for analysis as well as for the pre-school teachers planning for teaching in pre-school (Marton & Booth, 1997). The theory is developed from the phenomenographic approach and can be described in terms of learning object, critical aspects, discernment, simultaneity, variation and a shared space of learning (Marton, 2014). The results in a phenomenographic study is an outcome space of categories describing qualitatively different ways of experiencing the same phenomenon. 30 pre-school teachers from 10 different pre-schools in nine different municipalities participated in the project. The empirical material consist of a questionnaire with open ended questions as the preschool teachers answered in the beginning and in the end of the training period, and of group

reports as were written from scientific projects. The study has followed the ethical guidelines of the Swedish Research Council (2002). The results can be discussed as a number of critical aspects in relation to teachers' learning as: ways of understand the concept of variation, to discern the object of learning and a shared space of learning. One important factor to point out concerning the design of in-service training is the importance of keeping together theories of children's learning and the learning object (science).

References

- Marton, F. (2014). *Necessary Conditions of Learning*. New York: Routledge.
- Marton, F., & Booth, S. (1997). *Learning and awareness*. Mahwah, NJ: Erlbaum Associates.
- Swedish Research Council. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning [Ethical Guidelines for Humanities and Social Science]*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Upper-secondary top programs – a step away from or a further development of the comprehensive school concept?

Glen Helmstad, Lund University
Marie Jedemark, Kristianstad University/Malmö University

The establishing of the comprehensive school system was from the beginning of the 1960ies to the middle of the 1990ies by many considered as one of the major accomplishments in Swedish educational politics. The constitutive principles of the comprehensive school are to gather all students in unitary secondary- and upper secondary school form and to provide an equivalent education. The upper secondary school reform of 1994 meant that both higher education preparatory programs and vocational programs became three year long and gave general eligibility for higher education. At the same time, the Council of Europe issued a recommendation that schools should provide especially talented pupils opportunities to develop their entire potential. The year 2009 the government initiated experimentation with 20 nationwide recruiting upper-secondary top programs in academic subject areas. The initiative appears as a step away from the Swedish comprehensive school concept. The purpose with this article is to investigate the extent to which the experimentation is a deviation from or a further development of the comprehensive school concept. It builds on data from two sub studies of the altogether twenty programs.

The empirical material consist of interviews with 12 school heads, 45 teachers, 104 pupils and 11 university teachers, together with a survey that was answered by 189 students. The investigation shows that there already were cutting-edge like arrangements at the participating schools, that the new programs did not attract the especially talented to any greater extent, and that this lead to that the upper-secondary programs became less pointed than had been intended. The conclusion drawn from this is that the schools have used the experimentation to strengthen their particular brand. In order to attract pupils, enrolment and content in the local school organisation has been modified to attract other groups of pupils than the target group that the experimentation was intended for. Hereby the upper-secondary top programs are included in rather than contributing to that the comprehensive concepts is dissolved as such.

Normkritisk pedagogik som analys?

Ämma Hildebrand, Lunds universitet

Min presentation på dialogkonferensen 2015 rör en specifik del av mitt avhandlingsarbete, nämligen den del av analysen som har att göra med naturkunskapslärares praktik då de undervisar om normer. Lärarna förhåller sig till nedanstående formulering i sin undervisning kring normer:

Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion kring normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Analysen kring naturkunskapslärares undervisning kring normer skulle kunna se ut på flera sätt, men i min presentation på dialogkonferensen kommer jag att rikta in mig på att använda normkritisk pedagogik som analysverktyg. Anledningen till att jag vill använda normkritisk pedagogik som analysverktyg i min avhandling är dess ambition är att skapa varaktig medvetenhet om samhällsliga maktrelationer som går att överföra till situationer utanför klassrummet. Normkritisk pedagogik innebär lärandeprocesser som synliggör förgivet tagna normer i den kunskap som förmedlas i klassrummen och har i Sverige på senare år fått större tyngd i och med att Skolverket nu rekommenderar perspektivet. Den unga traditionen normkritisk pedagogik kan sägas härstamma teoretiskt från feministisk teori och queerteori samt ur queerpedagogik och kritisk pedagogik.

Jag argumenterar för att normkritisk pedagogik som analysverktyg ger möjligheter att tolka undervisning om normer konstruktivt. I passager då min empiri visar lärare som stundom förhåller sig omedvetet normativa till undervisningsinnehållet, kan en normkritisk analys visa på alternativa konstruktiva riktningar.

Referenser

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011 (2011). Stockholm: Skolverket

Sex- och samlevnadsundervisning i gymnasieskolan : sexualitet, relationer och jämställdhet i de gymnasiegemensamma ämnena (2013). Stockholm: Skolverket

Bromseth, J. and F. Darj (2010). *Normkritisk pedagogik : makt, lärande och strategier för förändring*. Uppsala, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet.

Kalonaityté, V. (2014). *Normkritisk pedagogik : för den högre utbildningen*. Lund: Studentlitteratur.

Omsorg i förskolan

Fanny Jonsdottir och Charlotte Paggetti, Malmö högskola

Vi vill diskutera omsorg i förskolan. Diskussionen bygger på samtal med selektivt valda förskollärare som arbetar i förskolor med barn i olika åldrar. Tanken är att detta kommer bli ett kapitel i en antologi. Valet av ämne har sitt ursprung i möten med förskolepersonal i vårt uppdrag som lärarutbildare. Vi har å ena sidan mött flertalet förskolepersonal som i flera avseenden har uttryckt sina bekymmer och ifrågasättande av vad de uppfattar som ett politiskt påbud att förskolans uppdrag handlar i första hand om barns lärande i skilda skolämnen på bekostnad av omsorg om barn. Å den andra sidan har vi mött några få förskollärare som menar att begreppet omsorg är "förlegat och för tankarna till 70-talet och dåtida dagisdebatt".

Kapitlet kommer behandla omsorg om barn i förskolan i relation till ett relationellt perspektiv bland annat Noddings (2002; 2005) (*Ethical care*), Igra (2001) och ett kritiskt perspektiv, (ej klart vilka teorier som vi kommer att utgå ifrån än – kanske analyserna får styra oss i val av kritiska begrepp)

Vi vill behandla följande frågeställningar:

- Vad är förskollärares uppfattning om begreppet omsorg?
- Hur beskriver förskollärare omsorgskulturen på den egna avdelningen?
- Hur uppfattar förskollärare deras villkor för omsorg om barn?
- I detta skede har vi börjat bearbeta och tolka intervjuutskrifter från de sex genomförda intervjuer. På konferensen vill vi presentera några primära teman och diskutera möjliga tolkningar samt teoretiska perspektiv.

Referenser

Igra, L. (2001). *Den tunna hinnan mellan omsorg och grymhet*. Falun: Natur och kultur.

Noddings, N. 2002. *Educating Moral People. An Alternative to Character Education*. New York: Teachers Colleague Press.

Noddings, N. 2005. *The Challenge to Care in Schools. An Alternative Approach to Education*, Amsterdam, New York: Teacher College Press.

Undervisas de yngsta barnen i förskolan?

Agneta Jonsson, Pia Williams & Ingrid Pramling Samuelsson
Högskolan Kristianstad

Förändringar i samhället och i föräldrars livssituation bidrar idag till att så gott som alla svenska barn är inskrivna i förskolans verksamhet. Framför allt har en ökning skett av de yngsta barnen d.v.s. barn i åldrarna 2-3 år i förskolegrupperna (Skolverket, 2014), vilket får konsekvenser för såväl innehåll som metoder. Denna diskussion har aktualiserats i samband med den lagförändring (Skollagen, 2010) som innebar att nu även förskolan ingår som egen skolform. I en brittisk longitudinell studie inom fältet yngre barn (Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford, & Taggart, 2010) framhålls betydelsen av att undvika dikotomier mellan utbildning och omsorg. I denna studie riktas fokus mot hur förskolans personal uttrycker sig om begreppet undervisning i förskolan för de yngsta barnen.

Syftet är att beskriva och diskutera betydelser av begreppet undervisning i förskolan, som det framstår hos förskolans personal. Forskningsfrågan formuleras som: Hur resonerar förskolans personal om begreppet undervisning relaterat till de yngsta barnen? Teoretisk förankring tar sin utgångspunkt i fältet early childhood education, ECE och utvecklingspedagogik (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2014). En kvalitativ metod i form av stramt strukturerade fokusgruppsamtal (Halkier & Torhell, 2010) har använts. Totalt har 11 personer deltagit, till yrket förskollärare och barnskötare. Medgivandeblanketter formulerade utifrån etiska riktlinjer (Vetenskapsrådet, 2011) har skrivits under av samtliga deltagare. En preliminär kvalitativ analys visar teman som innehåller ett antal dikotomier mellan exempelvis: lärande i fokus - osynligt lärandeobjekt; barn ska skyddas från lärande – allt kan erbjudas; medvetenhet – otydlig förskoledidaktik; undervisning som besvärligt – undervisning ger status. En tolkning är att det är en motsägelsefull bild av begreppet undervisning i förskolan som framträder hos förskolans personal.

Referenser

Halkier, B., & Torhell, S.-E. (2010). *Fokusgrupper*. Malmö: Liber.

Pramling Samuelsson, I., & Asplund Carlsson, M. (2014). *Det lekande lärande barnet : i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Skollagen. (2010). Stockholm: Norstedts juridik.

Skolverket. (2014). Barn och grupper i förskolan 15 oktober 2014. from <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/forskola/barn-och-grupper>

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2010). *Early childhood matters : evidence from the effective pre-school and primary education project*. Abingdon, Oxon, England ;: Routledge.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forsknings sed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Nyanlända elevers språkanvändning i ett flerspråkigt NO-klassrum

Annika Karlsson, Malmö högskola

Studien har följt undervisningen i ett flerspråkigt NO-klassrum under två och ett halvt år med fokus på nyanlända elevers språkanvändning i autentiska utforskande samtalsituationer i NO-undervisningen. Studiens syfte är att ur ett sociokulturellt perspektiv beskriva och analysera flerspråkiga elevers utforskande samtal och tydliggöra på vilket sätt eleverna använder de språkliga resurser som de har tillgängliga för att kommunicera ämnesinnehållet tillsammans med sina klasskamrater, samt att tydliggöra enskilda nyanlända elevers ämnesspråkliga progression.

I analysen av de först insamlade materialen blir elevernas kodväxling, elevernas växling mellan första- och andraspråk i autentiska NO-undervisningssituationer under diskussioner med klasskamrater tydlig. Analysen riktas därför in på vilket sätt kodväxling mellan första- och andraspråk kan utgöra en språklig resurs i kommunikativa undervisningssituationer i NO för nyanlända elever.

Resultatet visar att kodväxling mellan första- och andraspråk ökar nyanlända elevers *diskursiva rörlighet* (Nygård Larsson, 2011) dvs. elevernas förmåga att röra sig mellan och inom olika diskurser i det naturorienterade lärandet. Eleverna i det flerspråkiga NO-klassrummet rör sig i *språkliga loopar*. De kodväxlar mellan olika språk, första- och andraspråk och vardagligt- och ett mer vetenskapligt språkbruk, då de rör sig i en växelverkan mellan en vardaglig diskurs och den mer vetenskapliga diskursen elever möter i NO-undervisningssammanhang. Genom att eleverna rör sig i dessa *språkliga loopar* ökar elevernas rörelseförmåga mellan och inom olika diskurser, vilket betyder att de får större möjlighet att kontextualisera det abstrakta ämnesinnehållet till egna erfarenheter vilket bidrar till en djupare förståelse för ämnesinnehållet.

Referens

Nygård Larsson, P. (2011). *Biologiämnets texter: Text, språk och lärande i en språkligt heterogen gymnasieklass*. Malmö högskola: Lärarutbildningen.

Elever med låga prestationer i matematik – bakgrund och orsaker

Ingemar Karlsson, Lunds universitet

Det sociala problemfältet, låga prestationer i matematik, kan inte förenklas till en fråga om elevens förutsättningar att lära sig ett givet matematiskt innehåll. I den offentliga diskursen om skolmatematiken fokuserar man på elevens bristande förutsättningar att lära matematik. Men problemfältet måste ses i ett systemteoretiskt perspektiv. Symtomen inom problemfältet är ett resultat av ett samspel mellan de tre faktorerna eleven, matematiken och omgivningen. Den stora spridningen mellan eleverna i en årskurs utgör ett pedagogiskt dilemma.

I mitt forskningsprojekt har jag för avsikt att ge en teoretisk bakgrund till begreppet dyskalkyli samt lyfta fram på vilket sätt denna term och olika kognitiva svårigheter är vetenskapligt förankrade i den internationella forskningslitteraturen. Begreppet matematikångslan – Math Anxiety är mycket lite beforskat i Sverige men väl känt i övriga länder i väst.

Hur är prevalensen för elever som har låga prestationer i matematik? Är det fler elever som ej klarar matematiken än de övriga ämnena? Den andra avdelningen redovisar en kvantitativ studie som omfattar data om hur många elever i skolår 7 till och med 9 i elva kommuner som ej når godkänt (betyget E) i matematik under två läsår samt hur många elever som icke når godkänt enbart i något av ämnena svenska, engelska eller något av de natur- eller samhällsorienterande ämnena.

En annan delstudie har omfattat en kvalitativ undersökning med intervjuer med 31 elever i årskurs 9 som fick betyget F förra läsåret. Även matematiklärarna till dessa elever som ej nådde godkänt i skolår 8 förra läsåret har intervjuats. Elever och lärare lämnar vid intervjuerna förklaringar som kan ligga bakom de svårigheter i matematik som har lett till betyget F. Många förklaringar går att hänföra till det sociala nätverk som omger eleverna.

Differentiering i klassrummet – Lärares uppfattning av didaktiskt lektionsarbete i en inkluderande kontext

Elaine Kotte, Malmö högskola

Idén om inkludering kan ges olika innehåll i olika sammanhang. Begreppet har delvis en koppling till en kritisk problematisering av den specialpedagogiska undervisningen för elever i behov av särskilt stöd. Mitt avhandlingsarbete ingår i forskningsdelen av ett nationellt projekt vars övergripande intresse är att urskilja frågeställningar som kan leda till inkluderande lärmiljöer för alla elever i grundskolan.

Studien utgår ifrån att begreppet inkluderande undervisning förutsätter alla elevers rätt till deltagande och medverkan samt utbyte av socialt och kunskapsmässigt lärande i klassrummet. Dess övergripande syfte är att få en djupare förståelse för lärares uppfattning av lektionsundervisning som tar hänsyn till elevers olika förutsättningar i lärandet. Studien fokuserar således på didaktiska lektionsplaneringar och genomförande samt på hur ämneslärare i skilda ämnen kan samverka kring en differentierande undervisning som gynnar alla elever i klassen. Generellt sett betyder differentieringsprincipen att läraren i sin anpassning av undervisningen skall genomföra ett antal val som understödjer alla elevers optimala utveckling. Syftet med presentationen är att redogöra för delar av ett deskriptivt kvantitativt resultat samt pågående analysresultat av fallstudier med tre lärarteam från skolor som deltar i det nationella projektet.

Rektorers tolkning av begrepp utifrån en skola för alla

Maria Kragh och Linda Plantin Ewe, Högskolan Kristianstad

Under våren 2015 har vi deltagit i ett projekt som genererat ett stort empiriskt material i form av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Delar av detta material vill vi använda som underlag till en planerad forskningsartikel som är tänkt att beröra rektorers tolkning av begrepp som är centrala utifrån en skola för alla. Rektor är i egenskap av pedagogisk ledare en viktig faktor i skolans utveckling. Enligt Maltén (2000) bör ledaren i en lärande organisation fungera som ett föredöme då hans förhållningssätt påverkar verksamheten. Det övergripande syftet med artikeln är att redogöra för rektorers tolkning av

begrepp centrala för en skola för alla. Rektor är i egenskap av pedagogisk ledare en viktig faktor för hur arbetet på skolan bedrivs.

Följande frågor preciserar syftet:

1. Hur tolkar rektorer begreppen: Inkludering, effektivitet, flexibilitet samt elever i behov av särskilt stöd?
2. På vilket sätt framgår eventuella skillnader i synsätt?

Inom ramen för projektet genomfördes sammanlagt sju intervjuer med rektorer. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades i sin helhet. I genomsnitt varade intervjuerna 45 minuter. Metoden består av kvalitativa semistrukturerade forskningsintervjuer. Då vi vill förstå begreppen utifrån rektorernas perspektiv och vardag stämmer detta väl överens med den kvalitativa forskningsintervjuns syfte enligt Kvale och Brinkman (2009). Den semistrukturerade formen möjliggör det för forskaren att vid behov ställa fördjupande och förtydligande frågor och är vald för att synliggöra rektorernas egna perspektiv.

I forskningsprocessen ingår att samla in data som strukturerar och genererar teorier och ger möjliga förklaringar åt våra intervjuer. Detta arbetssätt är till övervägande del induktiv då den utgår från empirin och inte från teorin. Intervjuerna kommer att analyseras varefter teoribildning och hypoteser kommer att formuleras.

Referenser

Bell, J. (2011). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. & Brinkman, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Maltén, A. (2000). *Det pedagogiska ledarskapet*. Lund: Studentlitteratur.

Addressing children's addressivity in other-oriented teaching: a matter of finalizing intersubjectivity or unfinalizing alterity?

Tina Kullenberg, Högskolan Kristianstad

Jag ser fram emot en dialogkonferens i dubbel mening. Förutom att vi bokstavligen deltar i en konferens med dialogisk inramning, berör mitt konferensbidrag just dialogfilosofisk pedagogik. Jag skulle vilja lägga fram ett nyskrivet artikelmanus som i teoretiskt avseende bygger i huvudsak på Mikhail Bakhtins dialogfilosofi och Eugene Matusovs pedagogiska forskning i Bakhtins anda.

Arbetet, som har titeln "Addressing children's addressivity in other-oriented teaching: a matter of finalizing intersubjectivity or unfinalizing alterity?", problematiserar den traditionella definitionen av intersubjektivitet inom pedagogik och föreslår begreppet alteritet som ett än mer demokratiskt, mindre linjärt, mindre instrumentellt samt mindre konsensusorienterat dialogiskt alternativ. Institutionell kommunikation och instruerande undervisning diskuteras också på ett kritiskt vis och relateras vidare till frågan om dialogiskt lärande. Teoretiska resonemang illustreras med exempel från empiriska studier där barn är involverade i pedagogiska dialoger.

Nyckelord i sammanhanget är: *dialogic pedagogy, Bakhtin, children, intersubjectivity, alterity, finalizing dialogues, unfinalizing dialogues*. Under min presentation kommer såväl det teoretiska (filosofiska) innehållet som de empiriska excerpten att diskuteras. Jag hoppas på en livfull diskussion i polyfonisk anda!

Lärares interaktion i hybrida och flexibla lärandemiljöer (HyFlex) i högre utbildning

Marie Leijon och Björn Lundgren, Malmö Högskola

Syftet med presentationen är att belysa lärares interaktion i fysiska och virtuella lärandemiljöer i högre utbildning. I en så kallad HyFlex-miljö (hybrid och flexibel) designas undervisning utifrån tanken att studenter kan välja att delta antingen på campus eller online (se ex Kyei-Blankson & Godwyll, 2010; Abdelmalak, 2014). Föreläsningar eller seminarier filmas, direktsänds och sparas på kursplattformen. Studenter som deltar online kan kommunicera med campusgruppen via ett diskussionsforum. En lärare ansvarar för undervisningsmomentet, medan en annan lärare faciliterar sändningen och kontakten med de nätbaserade studenterna. I studien ställs följande frågor: Vilka olika typer av rum skapas och kopplas samman i en HyFlex-modell? Hur designar lärarna sin aktivitet i en sådan undervisningsform?

Presentationen bygger på material från en fallstudie i en lärarutbildningsmiljö och ramar in teoretiskt av "Design för lärande" (Selander & Kress, 2010; Leijon, forthcoming) som belyser hur rum kan förstås både som inramning *för* lärande men också som en resurs *i* lärande. I fallstudien kombineras videoobservation med filmat material från föreläsningar och enskilda intervjuer med tre lärare. Under intervjuerna samtalande deltagarna med oss utifrån klipp från de filmade föreläsningarna. Materialet analyserades multimodalt (Kress & van Leeuwen, 2001) med fokus på ljud och bild, men också på hur deltagarna använder de fysiska och virtuella rummen som en resurs in interaktion. I presentationen kommer vi att visa hur tre lärare använder olika strategier för att designa interaktion i en HyFlex-miljö. Resultatet väcker frågor om samarbete, handlingsutrymme och belyser särskilt facilitatorns roll.

Referenser

- Abdelmalak, M. (2014). Towards Flexible Learning for Adult Students: HyFlex Design. In M. Searson & M. Ochoa (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2014* (pp. 706-712). Chesapeake, VA: AACE.
- Kress, G. and van Leeuwen, T. (2001) *Multimodal discourse – the modes and media of contemporary Communication*. London: Arnold.
- Kyei-Blankson, L. & Godwyll, F. (2010). An Examination of Learning Outcomes in Hyflex Learning Environments. In J. Sanchez & K. Zhang (Eds.), *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education 2010* (pp. 532-535). Chesapeake, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Leijon, M. (forthcoming). Space as designs for and in learning: investigating the interplay between space, interaction and learning sequences in higher education. *Visual Communication (Accepted)*.
- Selander, S., & Kress, G. R. (2010). *Design för lärande: ett multimodalt perspektiv*. Stockholm: Norstedt.

Estetiska processer i förskollärarytbildningens undervisning

Anna Linge, Högskolan Kristianstad

Baserat på min forskning, på iakttagelser och reflektion i min undervisningsvardag, vill jag i ett kommande bokkapitel problematisera de estetiska ämnenas kreativa potential samt den kompetens som förväntas utvecklas genom de estetiska ämnenas medverkan i ett tematiskt eller integrativt kursinnehåll i förskollärarytbildningen. När estetlärare och forskare utmanar studenterna i en workshop eller i ett inspirationssammanhang blir en del studenter ofta osäkra inför vad som väntar. Andra studenter blir

inspirerade av uppgiftens kreativa frihet och utformning. Kanske reaktionen inte endast handlar om mötet med de estetiska formerna (kropp, form och känsla) utan den stora ovana studenterna har med sig genom hela skolsystemet av att ha arbetat med kreativa processer och problembaserat arbete. Undervisningen på högskolan kan inte desto mindre ses som ensidig i sin utformning som föreläsning, hemtentamen eller salstentamen. Det skulle krävas flera skilda och utmanande undervisningsformer för att utveckla vad Dewey kallar en kreativ vana hos studenterna (Dewey, 1910). En uppdelning av teori och praktik som inte förnyas genom handling och problemlösning leder till en förståelse av teori som något statiskt och en gång given. Dessa attityder möter vi lärare i studenternas rätt-och-fel-tänkande. Kunskap är dock alltid tillfällig i bemärkelsen att den ska omsättas och pröva sin relevans i handling. Handlingen ifråga ska utvecklas inom alla ämnen får att stödja ett intelligent lärande som innebär en kognitiv reflektion över situationen (Biesta & Burbules, 2003). Hur förstärker en problemlösande metod de estetiska ämnenas plats på förskolläraryrket? Här kan jag se att de estetiska ämnena bildar exempel på hur teori och praktisk handling, eller utforskande, samverkar. De praktiskt-estetiska ämnena är helt enkelt olika sätt att utforska genom aktivitet och reflektion.

Referenser

Biesta, G. & Burbules, N.C. (2003). *Pragmatism and educational research*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Dewey; J. (1910). *How we think*. London; Boston: D.C. heat and company.

Interkulturellt lärande och kunskap om interkulturella perspektiv

Hans Lorentz, Lunds universitet

Vad menas med *interkulturellt* lärande i dagens mångkulturella samhälle? När vi använder begreppet interkulturellt lärande, handlar det officiellt och enligt NE sedan 1980-talet om "en dynamisk lärandeprocess där individen skaffar sig kunskaper och redskap som gör det möjligt att leva med och hantera kulturella skillnader inom ramen för ett demokratiskt och mångkulturellt samhälle".

Som lärare i skolan eller i andra lärandemiljöer år 2015, handlar det praktiskt om att kunna kommunicera och arbeta med mångkulturella och flerspråkiga elever. Det görs bl.a. genom kunskap om och erfarenhet av *interkulturell kommunikation*, *interkulturalitets* betydelse och kunskap om *interkulturell pedagogisk kompetens* i dagens mångkulturella lärandemiljöer.

Genom *interkulturella perspektiv* på vardagliga saker och beteenden eller handlingar i en klassrumssituation, har läraren möjlighet att uppfatta dessa beteende eller kommunikativa handlingar som ett resultat av ett kulturellt betingat handlande, som de flesta, *utan* kunskap om interkulturellt lärande, använder sig av i sin kommunikation med omgivningen. Som innebär att läraren inte ska tolka det som sker i ett klassrum utifrån sina egna, dvs. kulturella och etnocentriska perspektiv, men utifrån flerkulturella perspektiv, som i dagens samhälle benämns *interkulturella perspektiv*.

I dagens samhälle anses det för samtliga lärare vara viktigt och nödvändigt att ha kännedom om interkulturella pedagogiska perspektiv på skolans övergripande arbete samt på alla kulturmöten som varje dag äger rum i dagens skola. Det är därför också viktigt för varje lärare att öka sin kompetens i arbete och undervisning i egna ämnen utifrån *interkulturella perspektiv*.

Undertecknad är ansvarig redaktör för projektet *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Ett projekt som redan startade 2006 och som idag hamnat i en fas där forskningen om interkulturella perspektiv kommer att resultera i bokform med en reviderad andra upplaga, våren 2016.

Ramverk för bedömning av tandläkarstudenters förmåga att kommunicera muntligt med patienter

Henriette Lucander, Malmö högskola

Internationella tandläkarorganisationer bedömer att tandläkares förmåga att kommunicera med patienter är en kärnkompetens. Trots vikten av att utveckla tandläkarstudenters kommunikationsförmåga, så saknas ett mer systematiskt angreppssätt (Carey, Madill, & Manogue, 2010). En ökad systematik skulle kunna möta behovet av att intensivifiera lärandet av kommunikationsfärdigheter genom hela utbildningen (Hannah, Millichamp, & Ayers, 2004; American Dental Education Association, 2008; McKenzie, 2014). Kommunikation är en komplex process som kräver ett flertal färdigheter. Genom att dela upp kommunikationsfärdigheter i ett flertal, specifika kompetenser och behandla dessa någon/några i taget så underlättas lärandet (Kurtz, Silverman, & Draper, 2005). Det finns omfattande evidens för att bedömning styr studenters lärande (Rowntree, 1987) (Brown, Bull, & Pendlebury, 1997; Manogue, Brown, & Foster, 2001) och att bedömning definierar det som studenter uppfattar som de verkliga lärandemålen (Ramsden, 2003; Biggs & Tang, 2007). Eftersom bedömning i så hög grad påverkar studenters lärande så är min utgångspunkt att genom att skapa en systematik i bedömningen så kan lärandet systematiseras.

Studien syftar till att identifiera och systematisera de kommunikationsfärdigheter som en tandläkarstudent behöver behärska för professionell kommunikation med patienter samt utveckla och testa ett ramverk för bedömning av dessa färdigheter. En litteraturoversikt genomfördes i syfte att göra en inventering av tandläkares och tandläkarstudenters kommunikationsfärdigheter som tidigare identifierats. Dessa delades upp i de tre typer som Kurtz et al. (2005) föreslår; innehållsliga, process- och perceptuella färdigheter. Kommunikationsfärdigheterna plottades in i en matris som utgick från tandläkares process för vårdsamtal (Theaker, Kay, & Gill, 2000). Vid dialogkonferensen så vill jag gärna diskutera uppdelningen i olika typer av kommunikationsfärdigheter.

Referenser

- American Dental Education Association. (2008). Competencies for the new general dentist (as approved by the 2008 ADEA House of Delegates). *Journal of Dental Education*, 78 (7), 1030-1033.
- Biggs, J., & Tang, C. (2007). *Teaching for Quality Learning at University* (3 ed.). Maidenhead, England: Open University Press.
- Brown, G., Bull, J., & Pendlebury, M. (1997). *Assessing Student Learning in Higher Education*. London: Routledge.
- Carey, J., Madill, A., & Manogue, M. (2010). Communication skills in dental education; a systematic review. *European Journal of Dental Education*, 14 (2), 69-78.
- Hannah, A., Millichamp, C., & Ayers, K. (2004). A communication skills course for undergraduate dental students. *Journal of Dental Education*, 68 (9), 970-977.
- Kurtz, S., Silverman, J., & Draper, J. (2005). *Teaching and Learning Communication Skills in Medicine* (2nd Edition ed.). Abingdon, UK: Radcliffe Publishing Ltd.
- Manogue, M., Brown, G., & Foster, H. (2001). Clinical assessment of dental students: values and practices of teachers in restorative dentistry. *Medical Education*, 35 (4), 364-370.
- McKenzie, C. T. (2014). Dental Student Attitudes Towards Communication Skills Instruction and Clinical Application. *Journal of Dental Education*, 78 (10), 1388-1396.
- Ramsden, P. (2003). *Learning to Teach in Higher Education*. London: Routledge.
- Rowntree, D. (1987). *Assessing Students - How Shall We Know Them?* London: Harper and Row.

Theaker, E., Kay, E., & Gill, S. (2000). Development and preliminary evaluation of an instrument designed to assess dental students' communication skills. *Br Dent J*, 188 (1), 40-44.

Med mitt mått mätt – En studie kring examination av studentuppsatser på lärarutbildningen

Mats Lundström, Malmö högskola

I den senaste utredningen kring lärarutbildningen - *En hållbar lärarutbildning*, (SOU 2008:109) betonades vikten av att lärarutbildningarna utbildar kring vetenskapliga och kritiska förhållningssätt. För att möta detta krav har i lärarutbildningen införts självständiga arbeten motsvarande 30 hp. Dessa självständiga arbeten nämns också av HSV som en faktor när kvaliteten på en utbildning ska granskas. Med mitt mått mätt är ett forskningsprojekt som undersöker hur examinatorer bedömer självständiga arbeten. I fokus ligger vilka kriterier som används vid bedömningen. Examinatorernas bakgrund i form av till exempel ämnesbakgrund och erfarenhet skulle kunna medföra att de uttrycker olikheter i hur en bra uppsats ser ut.

Forskningsfrågor:

1. Vilka individuella kriterier använder examinatorer vid bedömning av självständiga arbeten?
2. Hur skiljer sig dessa kriterier inom olika ämneskulturer?
3. Hur skiljer sig dessa kriterier mellan noviser och experter?

Sexton lärare på tre olika lärosäten intervjuades enskilt med hjälp av en kombination av e-scape-metod (Kimbell et al., 2009) och repgrid-teknik (Kelly, 1955). Dessutom genomfördes Q-metodenkäter (Stephenson, 1953) som besvarades av 67 examinatorer på 7 lärosäten (svarsfrekvens ca 40 %). Majoriteten av informanterna i enkäten kom från samma tre lärosäten som där intervjuerna gjordes.

Kriterierna som framkom vid intervjuerna och som sedan användes i intervjuerna kategoriserades enligt kategorier som tidigare använts av HSV vid granskningar av examensarbeten. Resultatet visar att det är traditionella kriterier som koppling mellan syfte, teori och metod, underbyggda slutsatser, bearbetning och analys av empirin och undersökningsbart syfte som rankas högst. Kriterier som spännande, originalitet och svårighetsgrad rankas lägst. Kriteriet yrkesrelevans ansågs inte speciellt viktigt vilket väcker intresse med tanke på hur vikten av yrkesrelevans ofta betonas i olika texter kopplade till lärarutbildning. Den preliminära analysen tyder på att det inte är så stora skillnader avseende examinatorernas ämnesbakgrund eller erfarenhet i vilka kriterier de betonar som viktiga.

Peer reviewing in the multicultural classroom

Jane Mattisson Ekstam, Kristianstad University

My paper focuses on peer reviewing in university writing classes, with particular reference to practices suited to the multi-cultural classroom. R.C. Gardner's socio-educational model acts as a frame for my discussion as it takes into consideration the cultural/symbolic elements of different ethno-linguistic communities. Briefly, Gardner's model incorporates three interrelated aspects of second-language learning: the social and cultural environment; individual differences among learners; and learner outcomes (Ellis, 1994). An important goal in the writing classroom is the creation of a fruitful communicative context for learning in which teachers and learners meet and where the learner's development is in the centre. It is not only the final product that is important but the process by which it

is produced and its effect on the learner's understanding of the nature and expectations of the task in hand.

International students bring to the classroom a variety of social and academic cultures, different levels of motivation and aptitude, different expectations, a variety of views of what is appropriate behaviour in the classroom, and different opinions about what constitutes "good" learning as well as "good" spoken and written English. Because writing is such an important tool of assessment in higher education, it is critical that students learn as fast as possible what is expected of them in terms of content, structure, language, style and tone. I shall present a research project to be carried out in the autumn term 2015 in which I will investigate how to maximise the effects of peer reviewing among undergraduate students of English from different cultural backgrounds. The project includes the recording in a writing journal of students' reflections on their own as well as their peer's writing, focusing on how peer reviewing can highlight recurring problems and lead to suggestions for improvement.

"They make music all the time" – Swedish pre-school teachers observing children's spontaneous musical activities

Bo Nilsson, Kristianstad University

The aim of this study is to investigate how experienced, but non-specialist, pre-school teachers, experience and describe spontaneous musicking behaviours among children in Swedish pre-schools. Data were collected by 35 experienced pre-school teachers who were observing spontaneous musical expressions (ME) among pre-school children in settings where adults did not supervise or guide the children. In the present study the concept musical expression (ME) has been chosen, as the aim is to investigate all kinds of ME and not only events related specifically to singing or other vocal musical utterances.

The pre-school teachers also provided their own reflections and it was found that their views of children's musical creativity changed during the project and that their critical thinking deepened. A theoretical framework is applied by the author in order to develop new ways to understand children's musical creativity. The author suggests that musicking and play are closely related and that children use play - and different kinds of playing - as tools to generate musicking.

Music and creative music making in different forms are important in young peoples' lives. Children learn many things about music on their own by exposure to and taking part in the growing production of musical cultures that the media make available. Although surrounded with musical impulses from media, it appears that young children sing and include musical activities spontaneously in their play.

The preschool teachers reported and reflected on how their own views of children's musical creativity radically changed during their observations and that they had discovered the nature and extent of children's spontaneous music-making. This raises questions about an adult-oriented culture in preschool. Are the teachers so occupied by their own activities that they do not pay attention to what the children do?

En pedagogisk-etisk inskjutning i neurocentrismens tidevarv: exemplet adhd

Mattias Nilsson Sjöberg, Lunds universitet

Gränsdragningar om vad som ska värderas som önskvärt respektive icke-önskvärt beteende är inte något nytt fenomen, nytt är sätten på vilka gränssättningarna idag görs (Qvortrup & Rüsselbæk Hansen, 2014). Om mänskligt (avvikande) beteende tidigare till stor del har kommit att betraktas genom en psykologisk lins (Rose, 1995) är idag det patologiska landskapet neurologiskt präglad (Han, 2013), vilket kan medföra pedagogiska och etiska konsekvenser och en etisk "upprustning" kan bli nödvändig (Qvortrup & Rüsselbæk Hansen, 2014).

Syftet med presentationen är att framföra en något fragmentarisk bild ur mitt relativt nystartade avhandlingsprojekt vari ett centralt innehåll är en pedagogisk-etisk problematisering av de för vår tid allt vanligare neuropsykiatriska diagnoser. Jag utgår från exemplet adhd som ett sätt att påvisa hur diagnosen kollektiverar det individuellt unika och vilka pedagogisk-etiska implikationer ett sådant totalitetstänkande kan föra med sig. Genom några empiriska exempel visar jag hur medicinsk/neurologisk kunskap genom artikulationer sprids vidare och på en och samma gång befäster det rådande, vilket betyder att på det sätt som diagnosen adhd idag definieras så landar "problemet" hos individen oavsett hur "legitim" diagnosen görs.

En fråga som jag öppnar upp för, men i presentationen inte tänker besvara, är vilka implikationer diagnosen – kategorisk kunskap – kan föra med sig för det mellanmännsliga mötet och den pedagogiska relationen. En annan fråga jag vill lyfta är vilka följder diagnosen kan få för subjektet om utgångspunkten är ett subjekt som inte äger någon inneboende essens utan som blir till som en kontinuitet av skillnader. I direkt anknytning till denna fråga följer en tredje, vilken berör de etiska spörsmål som växer fram om utgångspunkten är en så kallad platt ontologi i vilken det inte på förhand kan existera någon given medelpunkt och några givna (sociala) kategorier samtidigt som de neurologiska diagnoserna placeras individer i hierarkiska kategorier om funktionsdugligt respektive funktionsnedsatt.

Hållbar utveckling i det globala rummet – förutsättningar för skolungdomars kunskapsbildning i lokal undervisning

Birgitta Nordén, Malmö högskola

Det globala klassrummets förutsättningar för skolungdomars kunskapsbildning lokalt om förebyggande strategier för hållbar utveckling undersöktes utifrån Young Masters Programme (YMP). Sedan 1999 har YMPs nätbaserade gratiskurser ägt rum i drygt 110 länder. Olika sätt som skolungdomar upplevde sin läroprocess inom området för hållbar utveckling i det utvidgade klassrummet analyserades och beskrevs genom ett fenomenografiskt perspektiv på lärande. Data samlades in över nätet genom öppna frågor angående hur ungdomarna angrep ämnesområdet under läroprocessen. Bland 712 enkätsvar från flera olika länder i världen gjordes ett slumpvist urval kopplat till ett strategiskt urvalssteg, varvid trettio av dessa svar ingick i analysen, och mönster söktes på en övergripande nivå. Resultatet visade: (1) Skolungdomarna lär utifrån det nära sammanhanget, då de befinner sig i det lokala rummet och söker sig ut i det globala klassrummet; (2) Kunskap genom vetenskapen genom kursen ökar skolungdomarnas medvetenhet om miljö-, sociala och ekonomiska aspekter. De upplever att de börjar bli medvetna om den värld de lever i; (3) Kunskap genom möten människor emellan från olika kulturer, medvetenhet om andra länder utifrån ungdomarna i dessa länder bidrar till en annorlunda förståelse för varandra och för de kulturer som de kommer från. Tankeutbyte uppstår ungdomarna emellan. Skolungdomarna lever i två

kunskapsvärldar, vilka inte är isolerade från varandra. Deras lärandekontext består av en värld i skolan som möter en värld utanför skolan med den "verklighetsbaserade" kunskapen. För den enskilde är det en drivkraft att som person inte stå ensam med sina tankar, när det gäller hållbarhetsfrågor i samtiden och vilka kan accentueras i framtiden. Förutsatt behovet av lärande för hållbar utveckling, stärks ungdomarna globala kunskapsbildningar utifrån att det kontinuerligt ges tillfällen till kommunikation, diskussion och interaktion. Forskningen är ett bidrag till utveckling av speciellt mål 4 i Sustainable Development Goals (SDGs) från FN-dokumentet "Transforming Our World: The 2030 Agenda For Sustainable Development".

Utmaningar i dialog?

Maria Rubin, Malmö högskola

Min presentation kommer att röra resultat av analys från pågående avhandlingsprojekt. Studiens övergripande syfte är att utforska och skildra de utmaningar som framträder när några lärare utvecklar och prövar språkinriktade aktiviteter. Studien utformas som en fallstudie, inspirerad av Educational Design Research (van den Akker, et al., 2006; Mc Kenney & Reeves, 2012) vilket vid genomförandet har inneburit en strävan efter att tillsammans med lärarna "designa" en undervisning som syftar till att stötta elevernas utvecklande av ett ämnes- och skolspråk genom att öka ämnesundervisningens kommunikativa inslag. Empirin har samlats in under tre terminer genom deltagande observationer, ljud- och video.

Bakgrunden till studien är såväl Skolverket (2011), Skolinspektionen (2014) samt tidigare forskning (Gibbons, 2006; Hajer, 2000) som visar på att en språkligt heterogen (gymnasie)skola medför behov av en mer explicit språk- och kunskapsutvecklande undervisning i alla ämnen. Teoretiskt förankras studien i sociokulturell andraspråksforskning och specialpedagogisk forskning (Vygotsky, 1978; Gibbons, 2006; Lantolf, 2008; Daniels & Hedegaard, 2011). Studiens empiriska material visar på möjligheter och utmaningar i mötet med språkligt heterogena elevgrupper, och hur språkliga redskap krävs för elevers språkliga beredskap att möta skolans ämnesspråk.

Digitala verktyg i matematikundervisningen – möjligheter och hinder, ett lärarperspektiv

Ulrika Ryan, Malmö högskola

Tillgången på digitala verktyg i den svenska grundskolan ökar stadigt. Många kommuner har satsat på att utrusta skolor med i första hand datorer men även datorplattor och digitala skrivtavlor. Det betyder att svensk skola har goda förutsättningar då det gäller modern digital undervisning, även då det gäller matematikundervisning. Trots att digitala verktyg är en viktig del i såväl yrkeslivets som högskolans matematiktillämpning är det i grundskolans matematikundervisning som elever använder digitala verktyg i avsevärt lägre utsträckning än i något annat ämne. Den nya tekniken ställer nya krav på läraren som till exempel måste utveckla nya former för klassrumsinteraktion, förhålla sig till relationen mellan papper- och-penna-uppgifter och digitala uppgifter.

Studien som presenteras syftar till att, med utgångspunkt i diskursanalys, synliggöra faktorer kopplade till samspelet mellan teknik, matematik och lärande och hur det påverkar lärares idéer om användande av digitala verktyg i matematikundervisningen. I presentationen diskuteras en idé om analysmodell som tar sin utgångspunkt i Gees (2005) diskursanalys och som binder samman denna med teoretiska

antaganden matematiska objekt som diskurs och idéer om hur verktyg kan fungera som instrument för lärande. Datamaterialet, som utgörs av fokusgruppsamtal, samlades in i samband med uppstarten av ett fortbildningsprojekt kring matematikundervisning, bedömning och digitala verktyg. Fortbildningsinsatsen gjordes i en större sydsvensk kommun i vilken samtliga lärare i årskurs 4 med undervisning i matematik deltog ($N=36$).

Integrating writing activities to support students' understanding of what they read in their mathematical textbooks

Cecilia Segerby, Malmö högskola

In Sweden, the dominant practice in mathematics education involves students working individually in the mathematics textbooks. Consequently, the textbook influences how students learn and apply mathematical concepts. One of the challenges for the students becomes to identify the main idea of a particular sentence, paragraph or sections of a text, which contribute to activate their prior-knowledge. This helps students to connect their prior-knowledge to new knowledge being learnt.

In this study, which is a part of an Educational Design Research study, different writing tasks are integrated into a Year 4 class mathematics' education during a six weeks period. The aim is to develop the students' ability to identify the main ideas connected to two chapters in the textbook and develop their vocabulary connected to the mathematical words and concepts being used.

The theoretical framework supporting this study is Halliday's systemic functional linguistics (SFL). SFL views language as a resource that people use to accomplish their purposes through expressing meanings in context. In this study, the theory of SFL is operationalized as a methodological tool to reveal students clarification of the mathematical vocabulary when they describe their thinking, and how they identify the main ideas to support their understanding of what they read in the textbooks. The tasks are inspired by the reciprocal teaching activities clarification and summarization. Clarification considers how students make sense and understand different components in the text, such as mathematical words and summarizing concerns identify main ideas.

Kritisk-reflexiv bildning som filosofi för hållbarhetsorienterad didaktik

Jesper Sjöström, Malmö högskola

Bildning är ett centralt, men komplext, pedagogiskt begrepp som lånades in från tyskans *Bildung* i slutet på 1700-talet. Det hade en central plats i svensk utbildningspolitisk debatt fram till några år efter andra världskriget, men förde därefter en undanskymd tillvaro fram till mitten på 1980-talet då det började återkomma (Liedman, 2001). Idag kan åtminstone fem versioner av bildning identifieras (Sjöström & Eilks, inskickat): (a) von Humbolts klassiska bildning, (b) "liberal education", (c) skandinavisk folkbildning, (d) Deweys demokratiska bildning, och (e) kritisk-reflexiv bildning. Den senare, som är i fokus i denna presentation, bygger på forskning av främst Hans-Georg Gadamer och Paul Ricoeur (Gustavsson, 2014), men även mer nyligen av Gert Biesta (2002; 2012). Under årtiondena efter andra världskriget utvecklade de tyska utbildningsfilosoferna Erich Weniger och Wolfgang Klafki den kritisk-reflexiva bildningen i relation till didaktisk verksamhet. Klafkis (2000) tänkande utgår ifrån sådan bildning som fritänkande och medvetna medborgare behöver i ett demokratiskt och hållbart samhälle. Hans "didaktiska analys" bygger

på ett antal frågor som syftar till att tydliggöra den aktuella ämneskunskapens relevans (i vår tid i relation till hållbarhetsfrågor), struktur och hur läraren kan begripliggöra den för eleverna. Under presentationen kommer jag att placera in den kritisk-reflexiva bildningen i ett utbildningsfilosofiskt sammanhang, diskutera didaktiska implikationer – inte minst för lärarutbildning och professionsutveckling, samt relatera den till medborgerlig bildning, transformativt lärande och lärande för hållbar utveckling.

Forskningscirkel om språkutvecklande ämnesundervisning i mångkulturella klassrum

Anna-Karin Svensson, Malmö högskola

Jag vill presentera en påbörjad undersökning som sker i en s.k. forskningscirkel i samverkan mellan Malmö kommun och Malmö högskola där jag möter tre verksamma lärare/specialpedagoger. Temat för forskningscirkeln är *Språkutvecklande ämnesundervisning i mångkulturella klassrum*. Forskningscirkelns syfte är att bereda möjligheter för lärare att utforska sin egen verksamhet med stöd av en forskarutbildad cirkelledare från högskolan. Mitt syfte med denna undersökning är att, genom lärarnas berättelser om hur de försöker utforma sina forskningsfrågor och hur de ser på sin verksamhet och sitt uppdrag utifrån olika kontextuella villkor, kunna bidra med kunskap om lärares pedagogiska och didaktiska utmaningar. Hur beskriver och tolkar lärarna elevers behov och hur ser de på sina möjligheter att stödja och utmana eleverna både språkligt och kunskapsmässigt.

- På vilket sätt sker samtalen mellan lärarna och cirkelledare i forskningscirkeln?
- Hur framträder deras specificerade forskningsfrågor?
- Vad i berättelserna framträder som angelägna pedagogiska utvecklingsområden utifrån språk- och kunskapsutveckling?
- Hur framträder lärarnas pedagogiska/didaktiska möjligheter att stödja och utmana eleverna i deras språk- och kunskapsutveckling?

Jag har använt en narrativ metod eftersom jag ser berättelsen som något som kan ge kunskap om människors upplevelser och erfarenheter, men också om den kultur och det samhälle som den berättande lever i. Den tidigare forskning som jag inspirerats av är främst hämtad från Heath (1983) *Ways With words: Language, life and work in communities and classrooms*, Gibbons (2003) *Mediating Language Learning: Teacher Interactions With ESL Students in a Content-Based Classroom* samt Rose & Martin (2012) *Learning to write, reading to learn: Genre, knowledge and pedagogy in Sydney School*.

Skriftliga genrer i grundskolans läromedel

Robert Walldén, Malmö högskola

Jag genomför för närvarande en delstudie av hur genrepedagogiska principer tar mark i svensk undervisningskontext. Detta sker utifrån positiva exempel på hur arbetssättet har fungerat språkutvecklande i mångkulturella klassrum (Kuyumcu 2011; Sellgren 2011), men också i ljuset av farhågor om att genrepedagogiken för med sig ett formfokuserat och okritiskt skrivande i statiska genrer (Liberg *et al.* 2012) samt att arbetssättet i svensk tappning riskerar att förlora den lingvistiska och ideologiska bas som utmärker dess ursprungliga intentioner (Hansson 2013).

För att ge ett kunskapsbidrag till rekontextualiseringen av genrep pedagogiska principer har jag påbörjat en studie av hur läromedel för grundskolan undervisar i olika skriftliga genrer. Detta sker dels med utgångspunkt i de diskursanalytiska system som underbygger arbetssättets lingvistiska komponent (Martin & Rose 2007), dels utifrån ett interdiskursivt ramverk inspirerat av Ivanič (2004) och Janks (2013).

Tidiga resultat pekar på att läromedlen till viss del har informerats av genrep pedagogikens funktionella språksyn, men att textexempel och skrivuppgifter orienterar eleven mot ett vardagsnära språkbruk snarare än ett språkbruk anpassat för specialiserade och reflexiva domäner. Ett näraliggande problem är att läromedlen endast i begränsad utsträckning utrustar eleverna med ett funktionellt metaspråk, vilket innebär att den språkliga formens roll för att förverkliga olika syften förblir osynlig. Läromedlens tendens att koppla in social-praktiska och processinriktade synsätt på skrivande tycks bidra till dessa förhållanden. Vid vissa tillfällen förekommer som kontrast en överutläring av språkliga drag som går i strid mot den aktuella genrens särskilda kännetecken. Slutligen tar läromedlen sällan vara på möjligheten stimulera en kritisk medvetenhet i relation till språkbruk och genrer. Uppmaningar till kritisk läsning begränsar sig till att som en del av skrivprocessen reflektera över källors trovärdighet, medan språkets roll för att dölja och upprätthålla maktrelationer inte uppmärksammas.

Referenser

- Hansson, Fredrik (2013). Genrep pedagogik på svenska - en fiffig metod. Ingår i Judith-Ann Chrystal & Maria Lim Falk (red.), *Tionde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Genre*. Stockholm: Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet. (s. 70-78)
- Ivanič, Roz (2004). Discourses of Writing and Learning to Write. [Digital version]. *Language and Education*, vol. 18 nr. 3 s. 220-245.
- Janks, Hilary (2013). Critical literacy in teaching and research. *Educational Inquiry*, vol. 4 nr. 2 s. 225-242.
- Kuyumcu, Eija (2011). *Utvärdering av Knutbyprojektet: Genrebaserad undervisning i en F-6-skola*. Stockholm: Utbildningsförvaltningen.
- Liberg, Caroline, Wiksten Folkeryd, Jenny & Af Geijerstam, Åsa (2012). Swedish – An updated school subject? [Digital version]. *Education Inquiry*, vol. 3 nr. 4 s. 471.
- Martin, J. R. & Rose, David (2007). *Working with discourse: meaning beyond the clause*. London: Continuum.
- Sellgren, Mariana (2011). *Den dubbla uppgiften: Tvåspråkiga elever i skolans mellanår arbetar med förklarande genre i SO* diss. Stockholm Stockholms universitet, Humanistiska fakulteten

---

Tröskelbegrepps baserad undervisning – en framgångsfaktor i religionsundervisning på gymnasiet och på högskolan?

Pierre Wiktorin och Peter Habbe, Lunds Universitet

Det projekt vi önskar presentera på Dialogkonferens 2015 utgörs av två tillämpningar av den forskning som uppstått kring Meyer & Lands resonemang om tröskelbegrepp, introducerat 2003. Projektet gäller lärande inom såväl gymnasieskola som inom högre utbildning och undersöker om ett medvetet och samordnat fokus på tröskelbegrepp (*threshold concepts*) kan förbättra genomströmning och genomsnittligt meritvärde inom religionskunskap (gymnasiet) och varierande former av religionsvetenskap (högre utbildning). Studien syftar till fördjupad förståelse om tröskelbegrepps baserad undervisning som en eventuell framgångsfaktor i ämnesundervisning.

Projektets gymnasierelaterade del sker i dialog med lärare och elever på ett antal gymnasieskolor i södra Sverige. Syftet är att undersöka vad elever och lärare uppfattar som de största hindren i uppfyllandet av

kunskapskraven i kurserna religionskunskap 1 och 2 och utifrån detta planera undervisningen med utgångspunkt i centrala tröskelbegrepp i ämnet. Målet med en tröskelbegreppsbasead undervisning är att underlätta övergången till den förståelse och de färdigheter som måste finnas för att eleven ska kunna uppnå de högre betygen, det vill säga C-A. Exempel på ett sådant upplägg kommer att ges under presentationen.

Projektets högskolerelaterade del sker i dialog med lärare och studenter vid två lärosäten. Syftet är även här att undersöka vad lärare och studenter uppfattar som de största hindren för att studenterna ska uppnå de högsta lärandemålen och utifrån detta planera undervisningen så att de förmågor som lärandemålen efterfrågar tränas. Syftet i denna del av studien är även att undersöka hur kursplaner och hela program kan samordnas så att studenterna tidigt ges möjlighet att träda in i den – inom forskningsfältet *threshold concepts* så kallade – *liminala zon* där lärandemålen mer ändamålsenliga färdigheter erhålls. Exempel på hur detta kan ske kommer att ges under presentationen. De två delprojektet hänger samman i och med att studenterna i den högskolerelaterade delen delvis utgörs av lärarstudenter och blivande religionslärare. Projektet är igång och de första resultaten av tröskelbegreppsbasead undervisning kommer att presenteras på konferensen.

Till frågan om vem – en relationell pedagogisk rekonstruktion av tillgänglighet inom högre utbildning

Marianne Öberg Tuleus, Högskolan Kristianstad

Frågan om tillgänglighet uppmärksammas idag såväl internationellt som nationellt och lokalt i sociala och samhällsliga sammanhang där mänskliga rättigheter, likabehandling, delaktighet och inkludering diskuteras. Tillgänglighet preciseras då vanligen som fysisk, informativ, kommunikativ, kognitiv eller psykosocial tillgänglighet. Vikten av tillgänglig utbildning och ett tillgängligt arbetsliv betonas återkommande i frågor om likabehandling och diskriminering. När frågan om tillgänglighet ställs inom högre utbildning i Sverige förefaller funktionshinder och funktionsnedsättning vara en dominerande utgångspunkt (se t ex sus.su.se). I Tillgänglighetsplanen för Högskolan Kristianstad definieras tillgänglighet som "Individens möjligheter till full delaktighet oavsett *funktionsnedsättning*, d.v.s. att ingen utestängs på grund av utformningen av eller innehållet i lärosätets lokaler, verksamhet och information" (Dnr 2014-114-96, min kursivering).

Studien syftar till att belysa och problematisera frågan om tillgänglighet inom högre utbildning, med utgångspunkt i verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Utgångspunkten tas i frågan om *vem* som uppmärksammas när tillgängligheten brister. Härmed utmanas ett (outtalat) antagande om att vissa människor, till exempel studenter med funktionsnedsättning, alltid riskerar att möta en bristande tillgänglighet, medan andra människor aldrig gör det. Med andra ord, vems tillgänglighet framträder då våra antaganden om människans vara-i-världen utgör den lins utifrån vilken människors behov eller brister tar form?

En övergripande ambition för denna teoretiska rekonstruktion är att visa på betydelsen av relationell pedagogik för frågan om tillgänglighet (för alla). Inledningsvis beskrivs en svensk utbildningskontext där en dominerande diskurs om tillgänglighet tar form. Därefter förankras de relationella begreppen samvaro och sam-verkan inom utbildningssammanhanget verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Begreppen används som verktyg för att synliggöra vem som framträder i den verksamhetslagda utbildningens "pedagogiska brännpunkt" (Aspelin & Persson 2011, s. 79-93). Avslutningsvis diskuteras möjliga implikationer av den relationella pedagogikens bidrag till frågan om tillgänglighet inom högre utbildning.

Förmågor i geografi – kunskap, intentioner och lärare

David Örbring, Lunds universitet

Min forskning syftar till att söka svar på hur geografilärare beskriver sitt arbete med att utveckla elevernas geografiska förmågor. Dessutom vill jag relatera lärares beskrivningar av geografiska förmågor till hur begreppet används i en nationell och internationellt sammanhang och i jämförelse med andra uttryck, såsom geografiska kunskaper och kompetenser. Mitt mål är också att relatera lärarnas beskrivning till traditioner geografi, till synen på kunskap och lärarnas mål och syfte med sin undervisning. Relevant är också intentionerna bakom styrdokument. Min forskning är en fallstudie, bestående av olika kvalitativa metoder: reflektioner av inspelade lektioner tillsammans med lärarna samt intervjuer med lärare och andra som är involverade i processen att konstruera styrdokumenten.

Professional development in assessment for learning (AfL) for students with developmental disabilities

Daniel Östlund, Kristianstad University
Lotta Anderson, Malmö University

This study reports on a research and development project in a Swedish primary school with seven self-contained classes for pupils with developmental disabilities (Compulsory school for students with intellectual disabilities). In the recent decades there has been an overall movement towards more collaborative forms of developing the pedagogical practice in Swedish schools and this project draws on collaboration between the professionals in the school (special teachers and paraprofessionals), the municipality and researchers from two universities (Kristianstad university and Malmö University).

The aim with the project was to contribute to the teachers and the paraprofessional's professional development within in the field of assessment for learning (AfL) with the purpose to improve the students achievements. Research by Black & Wiliam (1998) and Hattie (2008) has shown that assessment for learning (AfL)/formative assessment is a powerful tool to improve students' achievements, but there is not much research conducted in this field in relation to students with developmental disabilities. This research and development project can hopefully contribute with new knowledge in this field. The data material is drawn from observations, interviews, group discussions and documents produced in the project and were collected in a Swedish primary school over a period of 12months.

Analytically, the paper is inspired by Biestas (2010) ideas of education and the model in which Biesta refers to three functions of education: (1) qualification, which involves providing participants with the knowledge, (2) socialization, which is concerned with integrating individuals into existing social, cultural and political orders through the transmission of norms and values; and (3) subjectivation, which concerns the process of individuation, or becoming a free subject of action, responsibility and independence. Preliminary results indicate that both teachers and paraprofessionals has developed their educational philosophy and has developed the ability to give students feedback that the helps the students to improve their learning. From a student perspective, the students has, through the professionals' changed way of giving feedback and informing the students about their achievements, become more engaged and involved in their own learning and have become more aware of the educational goals they are working towards and also more aware of the strategies about "how to get there". The project has also been working for peer feedback developed with the support of the use of Ipads and smartboard as tools to give

the student opportunities to reflect on their own and their peers' learning by watching videotaped lessons.

References

Black, P. & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning, *Education: Principles, Policy and Practice*, March, vol 5, no 1, pp 7-74.

Biesta, G. J. J. (2010). *Good education in an age of measurement: Ethics, politics, and democracy*. Boulder, CO: Paradigm Publishers.

Hattie, J. (2008). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. NY: Routledge.

Deltagarförteckning, 62 anmälningar

Aili, Carola, carola.aili@soc.lu.se

Amhag, Lisbeth, lisbeth.amhag@mah.se

Anderson, Lotta, lotta.anderson@mah.se

Andersson, Helena, helena.andersson@mah.se

Aspelin Jonas, jonas.aspelin@hkr.se

Berkhuizen, Carina, carina.berkhuisen@mah.se

Bergstedt, Bosse, bosse.bergstedt@soc.lu.se

Ceder, Simon, simon.ceder@soc.lu.se

Eilard, Angerd, angerd.eilard@hkr.se

Ekblad, Sigrid, sigrid.ekblad@studentlitteratur.se

Friberg, Ingela, ingela.friberg@hkr.se

Anna-Lena Godhe, anna-lena.godhe@mah.se

Gustavsson, Laila, laila.gustavsson@hkr.se

Habbe, Peter, peter.habbe@teol.lu.se

Helmstad, Glen, glen.helmstad@soc.lu.se

Hildebrand, Ämma, amma.hildebrand@uvet.lu.se

Hofmann, Gisela, gisela.hofmann@hkr.se

Jedemark, Marie, marie.jedemark@hkr.se

Jober, Anna, anna.jober@mah.se

Johansson, Lotta, lotta.johansson@soc.lu.se

Jonsdottir, Fanny, fanny.jonsdottir@mah.se

Jonsson, Agneta, agneta.jonsson@hkr.se

Karlsson, Annika, annika.karlsson@mah.se

Karlsson, Ingemar, ingemar.karlsson@uvet.lu.se

Kotte, Elaine, elaine.kotte@mah.se

Kragh, Maria, maria.kragh@hkr.se
Kullenberg, Tina, tina.kullenberg@hkr.se
Lilja, Peter, peter.lilja@mah.se
Linge, Anna, anna.linge@hkr.se
Leijon, Marie, marie.leijon@mah.se
Lorentz, Hans, hans.lorentz@telia.com
Lucander, Henriette, henriette.lucander@mah.se
Lundahl, Lisbeth, lisbeth.lundahl@umu.se
Lundgren, Björn, bjorn.lundgren@mah.se
Lundholm, Susanne, susanne.lundholm@studentlitteratur.se
Lundström, Mats, mats.lundstrom@mah.se
Mattisson Ekstam, Jane, jane.mattisson@hkr.se
Nilsson, Bo, bo.nilsson@hkr.se
Nilsson Sjöberg, Mattias, mattias.nilsson_sjoberg@soc.lu.se
Nordén, Birgitta, birgitta.norden@mah.se
Ohlsson, Lisbeth, lisbeth.ohlsson@mah.se
Olsson, Anders, anders.olsson@soc.lu.se
Paggetti, Charlotte, charlotte.paggetti@mah.se
Plantin Ewe, Linda, linda.plantin_ewe@hkr.se
Persson, Marianne, mariann.persson@hkr.se
Persson, Sven, sven.persson@mah.se
Rehn, Agneta, agneta.rehn@mah.se
Riddersporre, Bim, bim.riddersporre@mah.se
Rubin, Maria, maria.rubin@mah.se
Ryan, Ulrika, ulrika.ryan@mah.se
Segeberby, Cecilia, cecilia.segeberby@mah.se

Serder, Margareta, margareta.serder@mah.se

Sjöström, Jesper, jesper.sjostrom@mah.se

Svensson, Anna-Karin, anna-karin.svensson@mah.se

Svensson, Kristina, kristina.svensson@mah.se

Thulin, Susanne, susanne.thulin@hkr.se

Walldén, Robert, robert.wallden@mah.se

Wiktorin, Pierre, pierre.wiktorin@mah.se

Wirstedt, Anna, anna.wirstedt@mah.se

Öberg, Tuleus, Marianne, marianne.oberg_tuleus@hkr.se

Örbring, David, david.orbring@uvet.lu.se

Östlund, Daniel, daniel.ostlund@hkr.se